

Suomen digitaalinen kompassi

Suomen kirjastoseuran lausunto 16.11.2022

Kiitämme mahdollisuudesta lausua esityksestä.

Osallistuminen yhteiskuntaan - myös digitaalisesti - kuuluu kaikille. Suomessa yleinen kirjasto on peruspalvelu, jota koskevan kirjastolain 1492/2016 tavoitteena on mm. edistää tiedon saatavuutta ja käyttöä sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Pohjaamme lausuntomme myös Digitaalisen kompassin pohjana oleviin arvoihin.

Digitaalisten palveluiden ja laitteiden käyttö

Yhteiskuntaan osallistuminen edellyttää mahdollisuutta käyttää kaikkia julkisia palveluja, myös digitaalisesti. Pääsy tietoverkkoon ja puutteet digitaalisissa perustaidoissa ovat kuitenkin esteenä arkisten palveluiden käyttämisessä suurelle joukolle suomalaisia ja Suomessa asuvia. Vaatimukset viranomaispalvelujen siirtämisestä kokonaan verkkoon edellyttävät suunnitelmaa siitä, miten suomalaisia opastetaan näitä palveluita käyttämään. Yleiset kirjastot ovat merkittävä käytännön digineuvonnan tarjoaja mutta niiden resurssit ovat rajalliset.

Kirjastojen järjestämiä koulutustilaisuuksia, joihin erilaiset digineuvontaopastukset lasketaan, järjestettiin koronarajoituksista huolimatta vuonna 2021 valtakunnallisesti yli 8000 kertaa. Kirjastojen tarjoamaa päivittäistä asiakaspalvelun ohessa antamaa digineuvontaa ei tilastoida valtakunnallisesti, mutta ne ovat merkittävä toimija kansalaisen tietohuollon kannalta. Esim. Hgin kaupunginkirjastossa tällaisia asiakkaan aloitteesta tapahtuvia opastuskertoja vuonna 2021 kertyi 220 000 kertaa. Nämä ovat niitä ihmiskeskeisiä julkisia palveluja, jotka Digitaalisen kompassin luonnoksessakin nostetaan esiin.

Yhteiskunnan huoltovarmuus edellyttää kaikkien mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluja. Yleiset kirjastot tarjoavat tähän merkittävän käyttöliittymän. Asia on kuitenkin tunnistettava ja tarvitaan suunnitelma tämän koordinoimiseksi. Toivomme, että Suomen digitaalinen kompassi sisältäisi tämän kokonaisuuden.

Kirjastojen digitaaliset aineistot

Yleisten kirjastojen niille laissa määrättyjen tehtävien toteuttaminen edellyttää, että kirjasto ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa. Digitaaliset aineistot tulee nähdä tämän kokonaisuuden osana. Julkisen vallan toimijoiden on mahdollistettava se, että kirjastot pystyvät tarjoamaan asiakkailleen myös ajantasaisen ja elävän digitaalisen kokoelman. Tämän edellytys on toimiva yhteistyö kirjastojen, kustantajien ja tekijöiden välillä. Kirjastot tulee nähdä tässä yhteydessä täydentävänä palveluna ja saavutettavuuden edistäjänä - kulttuurituotteiden tarjoajana niille, kenellä ei ole mahdollisuutta hankkia niitä omalla kustannuksellaan.

Juha Manninen

Toiminnanjohtaja

Suomen kirjastoseura

